

Bidrag om ansvar ønskes

FILOSOFISK SUPPLEMENT

//

//]]]]> //]]>

UTLYSNING: [Filosofisk supplement](#) søker tekster til nummer 3/2013 med tema «ansvar». Frist for innsending av tekster, utkast eller ideer er 17. juli.

Ansvar gjennomsyrrer livene våre, enten vi liker det eller ikke. Vi får stadig høre at vi er ansvarlige for oss selv, våre handlinger og våre valg, og at fremtiden – vår egen og andres – er opp til oss. Alt ansvaret kan noen ganger virke overveldende, og man kan ofte bli fristet til å forsøke å si det fra seg: *Det er ikke mitt ansvar!* Men akkurat hva er det egentlig vi ønsker å unnslippe?

I rettssalen er det et kjent fenomen at noen ønsker å si fra seg ansvar. Advokater har forsøkt å forsvare klienter ved å hevde at de ikke kan holdes fullt ut ansvarlige for sine handlinger. Et kjent

eksempel er Clarence Darrows forsvar av de to velstående tenåringsmorderne Leopold og Loeb: Darrow spilte blant annet på ideen om et deterministisk univers hvor «nature is strong and she is pitiless. She works in mysterious ways, and we are her victims». I Norge har vi nylig fått oppleve det motsatte, nemlig en tiltalt som krever å bli stilt til ansvar: 22. juli-rettsaken og den offentlige debatten omkring den har bidratt til å problematisere forholdet mellom ansvar og psyke. Dette er debatter vi gjerne ser at fortsetter i neste nummer av *Filosofisk supplement*.

Det er mye som tyder på at ansvar er knyttet til frihet og kontroll: Det blir dermed interessant å undersøke hvor frie vi mennesker er, og i hvilken grad vi kan sies å ha kontroll over våre handlinger. Mange vil hevde at hvis man ikke er i stand til å handle annerledes, eller ikke kan styre hvilke valg man tar, kan man heller ikke holdes ansvarlig. Andre, som Daniel Dennett og Harry Frankfurt, argumenterer for at vår frihet, og derfor vår ansvarlighet, er uavhengig av hvorvidt vi lever i en deterministisk verden. I så fall blir spørsmålet heller: Hvilke faktorer gir oss ansvar, og hvilke fritar oss?

Mange filosofer har argumentert for å utvide tradisjonelle forståelser av hvem og hva vi har ansvar for. Innen politisk filosofi spør man hvor langt statens og enkeltindividets ansvar strekker seg: Skal staten verne sine borgere mot seg selv? Er enkeltindivider ansvarlig for å hjelpe samfunnets svakerestilte, både lokalt og globalt? Peter Singer har lenge argumentert for at vi har et moralsk ansvar overfor dyr så vel som mennesker. Et annet hett debattert tema er hvorvidt vi har ansvar overfor naturen og miljøet. Hvis så, er det i kraft av deres iboende verdi? Dette er spørsmål om ansvar som griper direkte inn i etikken.

I moderne tid har teknologien vært en viktig premissleverandør for vårt forhold til både andre mennesker og naturen rundt oss. Den teknologiske utviklingen gjør at konsekvensene av menneskelige handlemåter strekker seg stadig lenger ut i tid og rom. Filosofen Hans Jonas argumenterer for geografiske og temporale avstander blir av mindre betydning, og at vi pålegges et ansvar ikke bare for nålevende generasjoner, men også for fremtidige. Har vi (biologiske) forutsetninger for å forvalte et slikt ansvar?

Har du noen tanker om hva ansvar innebærer, eller hvor langt (eller kort) det strekker seg?

Ta kontakt på e-post: redaksjon@filosofisksupplement.no

Frist for innsending av tekster, utkast eller ideer er 17. juli.

Du vil få grundig tilbakemelding fra redaksjonen og hjelp til å arbeide videre med teksten. Vi behandler også tekster som går utenfor tema.